

Jat. 20.12.1927

Kertomus M i k k e l i n mlk. Tuukkalan Valkolan
kaivauksista kesällä 1956.

Mv. Matti Valkosen ilmoituksen perusteella suoritettiin Tuukkalan Ala-Valkolan tilan pellolla koekaivaus parina iltana (ks. Turusen kertomusta Mikkelin mlk. Lenniuksen kaivauksista). Apulaisena oli Pekka Sarvas.

Paikka sijaitsee Mikkelin kaupungin keskustasta n. 6 km ja Tuukkalan kasarmilta runsas 1 km etelään kylätietä Ala- ja Ylä-Valkolan tilojen rajalla olevalla pellolla. Teräspuikoilla tunnustellen koekaivausalueeksi otettiin mainitun kylätien länsireunassa olevasta raja-aidan nurkasta länteen 82-87 m ja aidasta etelään 6-10 m (kartassa 3). Tämä ja myöhempi kaivausalue on merkitty sa-laojituskartan otteeseen (kartta 1). Huom! koekaivauskartat 5-10 ovat erilliskoordinaatistossa ja ne on siirretty karttaan 2 ja 3. Korkeuspunnitukset on otettu samasta pisteestä ja punnitukset ovat suhteellisia.

Tämä pelto oli hyvin tasaista ja päältä kivetöntä, kaivausalueen länsipuolella vähän länteen viettävää. Onkin varmaa, että päällimmäiset kivet on viljeltäessä koetettu poistaa ja luultavasti osa lähellä pintaa olevista on liikkunut paikoiltaan vähän (ks. kuvia 21365-21369). Aluksi oli vain 2,5 x 3,5 m suuruinen ala tutkittavana. Siitä löytyi heti turpeen poistamisen jälkeen ensin vähän pienempiä ja joitakin isohkoja kiviä. Ne o-

livat noin 15-20 cm syvällä ja niiden välissä olevassa tummassa ruokamulta maassa oli osaksi palaneita ja lohenneita luita. Maa oli paikotellen tummien hiililäiskien peittämä. Kiveyksen laajetessa alueen kooksi tuli n- 4 x 4,5 m. Jokunen palamisessa rapautunut kivi (C XIII) ja tumman ja ruskean väriset laikut olivat tyypillisiä.

Alueen länsireunassa oli pohjoiseteläsuunnassa oleva kiveys, jonka muoto 3 x 1 m muistuttaa hautakiveystä. Sen länsisivun muodostaa miltei suorassa rivissä olevat kuusi kiveä, jotka pinnaltaan ovat samassa tasossa. Eteläisivulla oli kaksi vähän edellisiä suurempaa kiveä ja itäisivulla neljä kiveä loivassa kaaressa sisään-päin. Tämän pitkänomaisen kiveyksen itäreunasta keskeltä lähti koilliseen päin kiviryhmä, joka kääntyi vähän pohjoiseen ja vähän kauempana ruuduissa C D XI-XII muodosti luode-kaakkoisuuntaisen kiviryhmän. Sen itäpuolella n. 1 m:n päässä oli vielä joku kivi. Ehkä jotkut kivistä ovat voineet kuulua lieteenkin, mutta selviä jälkiä ei voinut havaita. Muutamien kivien vieressä ja alla oli tosin palanutta hietaa (DIX) ja hiiltä (D E F G IX ja F X sekä E X ja XI ks. karttaa 2 ja 3 sekä 5,6, 8-10). Koko alueella oli runsaasti eläinten luita ja hampaita, mutta etenkin pitkänomaisen kiveyksen sisäpuolella ja siitä itään. Kiviä oli niin kuin kahdessa kerroksessa, ensimmäisessä eli päällimmäisessä runsaammin. Luut olivat etupäässä ensimmäisessä kerroksessa ja ensimmäisen ja toisen välillä. Ruuduissa F VIII-IX oli eläimen leukaluu, hampaita ja kourallinen luupaloja (14074:27) sekä luukaavin (14074:22). Niistä länteen, kivirivin kohdalla oli poltettua savea kolme kappaletta (14074:28) ja kaksi rautapiikkiä (nuolenkärkiä? 14074: 29) sekä n. 2 m pohjaan rautanaula (14074:21). Pari puun jätettä oli hyvin lahonneena ruuduissa D IX ja E IX. Luukaapimesta n. $\frac{1}{2}$ m i-

tään oli muutama kylkiluu, niiden vieressä hiiltä ja pohjoisempana hiesua sekä vähän pienempi leukaluu, hampaita ja luumaloja (14074:26) ja joitakin paksuhkoja raajojen luita ja ja putkimaisia luita.

Edellisestä koilliseen kääntyvästä kiviryhmästä löytyi kappale poltettua savea (14074:20) ja siitä n. 1 m itään hiekan ja mullansekaisesta maasta pronssinen 4 cm pitkä puukontupenkärki. Siinä oli vähän vaatimatonta koristelua ja kaksi niittiä. Tupenkärki(14074:1) ja soikea kupurasolki(13917) lienevät samanaikaisia.

Kaivettaessa n. 30 cm syvään alkoi ruuduissa E D X olevan kiviryhmän alta näkyä ikäänkuin ruumisarkun hahmo. Se oli melkein suorakaiteen muotoinen, 1 m pitkä ja 40 cm leveä (ks. karttaa 7). N. 5 cm paksu juova, jota saattoi pitää kokonaan lahonneen puun jäännöksenä, oli näkyvissä vajaan 20 cm paksu sulti (pl. 139-158 ja 141-158). "Arkun" sisäpuolella oleva maa oli hiukan tummempaa ja vähän läiskikästä, mutta mitään löytöjä ei ollut. Mainittu puukontupenkärki sijaitsi n. 10 cm oletetun arkun ulkopuolella sen itäisivulla. Tässä kerroksessa oli vähän enemmän hiesua ja vaaleata savea tumman maan ohella. Joitakin hyvin laimeita juovia oli pituussuunnassa arkun sisäpuolella länsilaidalla. Ne lienevät olleet lahonneen puun jätteitä. Samoin on pieni pala lahonnutta puuta ruudussa F X. (Karttaan 3 nämä puunjäännökset on merkitty liian voimakassävyyisiksi). Pohjassa eri maalajien värit sulautuivat yhteen hiesun kanssa.

Kun saattoi olettaa, että kaivausta laajentamalla voisi tulla esiin enemmän, siirryttiin Leniuksen alueelta kokonaan Ala-Walkolaan, jolloin samat henkilöt toimivat apulaisina. Koekaivausalueelta länteen päin laajennettaessa kaivausta löy-

tyi vain joku harva irrallinen luu ja vähän kauempana ruuduissa B-C III-IV hajallaan olevia kiviä. Ruuduissa A B VIII-IX ollutta kivikasaa ei oikein voinut pitää muuna kuin pelolta kerättyjen kivien kasana. (ks. kuvia 21373-4). Siinä ei ollut mitään muuta peltomullasta poikkeavaa.

Sen jälkeen otettiin koekaivausalueen eteläpuolella oleva alue, 82-90 m ja 12-16 m aidasta, tutkittavaksi. Ylimmät kivet olivat heti turpeen alla ja nyrkin kokoisia. Maassa erottui pieniä tumman maan alueita, jotka on karttaan merkitty yhtenäisellä viivalla. Hieman syvemmällä tumma alue laajeni (katkoviivalla). Maan laatu oli edellisen kaltaista ja luuta oli varsin paljon siellä täällä.

Kivet ryhmittäytyivät yleensä tumman alueen sisään, tai paremminkin kivien ympärillä on tumma alue, mutta eivät aivan kiinteästi ja säännöllisesti. Yhdistämällä eri kerrosten kartat saadaan melkein yhtenäinen linja kiviä länsi-itäsuunnassa ruutuihin J VII-XII ja sitä vastaan on melkein kohtisuorassa linja J VII - K VII (ks. karttaa 3 ja kuvia 21375 ja 21376). Ruutuihin J VII - VIII muodostuu kuin rakennuksen nurkka. Tämän oletetun pohjoiseteläsuunnassa olevan seinän kohdalla ja vieressä on palanutta puuta (xxxx) ja hiiltä (/////)) ruuduissa I VII ja J VII - VIII. Sen länsipuolella on palanutta luuta ja piikiven siru ^(14074:2) / J VIII, itäpuolella piikivi (14074:15) J VI ja poltettua luuta 17 kpl. (I VII-IX ja J VII) sekä nurkan kohdalla palaneen puun vieressä kuonapala (14074:11) J VII. Liedensijoiksi mainitut kiviryhmät, joiden ympärillä on tummaa maata (esim. kuv. 21371-21377) olisivat melko hajanaisia. Sen sijaan näitä voisi pitää jonkin multapenkkirakennuksen pohjakivinä.

Rakennusjätteisiin näyttävät viilttaavan, huomioon ottaen molemmat kaivausalueet, myös kyntäessä hajalleen joutuneet tarve-esi-

neiden löydöt. Pronssisen puukontupenkärjen (14074:1), luukaapimen (14074:22), rautapiikkien (14074:29) ja rautanaulojen (14074:21 ja 6 ruudussa J V) lisäksi löytyi puukon suuhela (14074:13) ruudusta K XI, rautaesineen paloja (14074: 7 ja 9) ruuduista XV ja 3 V, taltan t. höylän terää muistuttava rautaesine (14074:8) ruudusta IV sekä saviastian pala (14074:10) ruudusta K VII. Parempia käyttöesineitä varten tarkoitettua ohutta pronssilevyä oli (14074:17 ja 18) ruudussa K VI ja (14074:19) ruudussa K XII sekä spiraalikuviainen pronssikorun kappale (14074:16) ruudussa L VII.

Tulenpitoon viittaavat paitsi tumma ja hiiltä sisältävä maa myös piikiven kappaleet (14074:2) J VII, 3 : J V ja 15: J VII), rautakuonapalat (4 ja 5: K VI, 11: J VII, 25: K VIII ja K X) ja poltetut tai palaneet luut (14074:12) J XI, 14 : LX ja 23 : H VI). Tavallisia luita on runsaasti, mistä osa hampaita (30: VI, 31: J VI ja 32: J VIII - IX, J VIII - IX). Vähäinen jäte puuta oli kaivetun alueen lounaisnurkassa ja sen ulkopuolella mustaa maata. Kulttuurikerros loppui keskim. 30 cm syvällä.

Samalta pellolta olisi saattanut löytää vielä enemmän ja päästä parempaan tulokseen, mihin kysymyksessä olevat esineet ja kiveykset ovat kuuluneet, jos varoja olisi ollut enemmän. Mikkelin maalaiskunnan myöntämä 25.000 mk ei ehtinyt hätään ja vain päätoimittaja Tienheimon ripeän toiminnan ansiosta Suur-Savon museo-yhdistykseltä saatiin 12.000 mk:n lahjoitus, että voitiin kaivaa tätä aluetta koekaivausta pitemmälle. Myöskin Ylä-Valkolan puolella kuului olleen jonkin verran kiviä lähellä pellon pintaa ja on luultavaa, että rakennuksen pohjaa muistuttava alue olisi jatkunut, sillä kiviä tuntui olevan siellä täällä teräspuikolla koeteltaessa.

Mv. Matti Valkonen ilmoitti sala_ojaa kaivaessaan v. 1951 löytäneensä pellostaan pajan kuonaa. Paikka, jossa sitä oli ollut oli vähän viettävässä pellossa. Aikaisemmin vesi on ulottunut lahtena lähettyville ja läheisessä notkelmassa on ollut suontapainen alue, josta kuulemma joskus on saatu rautamalmia. Suoritettuumme paikalla koekaivauksen n. 2 x 2 m suurella alalla (ks. salaojituskarttaa 1 kuonaesiintymä Kotalallinpellon lähellä) ja kuvia 21378 - 21380 ja karttoja 1 - 2.) Turvekerroksen alla oli kevyttä hiekansekaista savi- maata, jota jatkui tasaisena. Maa on näet vierinyt ylhäältä alaspäin ja siksi parempaa ja paksumpaa. N. 55 cm syvällä pinnasta löytyi ruskeata rautamalmia t. kuonaa. Se oli noin 2 x 2 m alueella ja n. 5 cm paksuna kerroksena. Pohjalla oli kaksi laattakiveä ja muutama nyrkinkokoinen kivi ympärillä. Näiden lähellä maa oli vähän tummempaa ja hiilen väristä, muuten se oli ruosteen ruskeata. Kuonaa kertyi lähes kymmenen kiloa.¹⁾ Pohjalla oli n. 60 cm syvällä taas tavallinen maa. Löytöinä oli vain kaksi veitsen terää (14074:33 ja 34).

Päätöimittaja Tienheimon aikaisemmin tekemän ilmoituksen johdosta, että Mikkelin mlk. Salosaassa n. 6 km Mikkelistä on linnavuori ja sen mäen rinteessä siellä täällä esiintyi hiiltä kuoppien reunalla, kävin hänen ja pienen seurueen kanssa mv. Lyytikäisen opastamana katsomassa paikkaa. Kuopat, joissa oli hiiltä, vaikuttivat kaskeamisen jätteiltä, niitä oli useita, mutta mitään erikoista niissä ei ollut. Metsä oli mäntymetsää. Erään lahden pohjukan lähellä oli korkea mäki, jonka rannapuoleinen rinne oli jyrkkää. Vastakkainen sivu mäkeä oli vähän loivempi ja sen rinteessä n. 5-10 m huipulta oli useita suurehkoja kiviä rykelmässä. Ks. kuvia 21381 - 21382. On oletettu, että ne olisivat kuuluneet muurin nurkkaan. Ne näyt-

1) Näytteiksi otettu talteen 10 kuonakappaletta (14074:37), rautapaloja 8 ja kuonapala (14074:36 ja 35).

tivät kyllä aika epämääräisiltä eikä vastaavaa muurin jatkoa tai pätkeä näkynyt lähettyvillä. Mutta itse mäki on varmaan-kin sijaintinsa puolesta voinut olla linnavuorena. Etäisyys Sairilan ja Ohralan linnavuoreen oli suunnilleen yhtä pitkä. Salosaari sijaitsi tavallaan Visulahteen vievän reitin varrella. Maisteri Leppäaho kävi samaa paikkaa vuotta myöhemmin katsomassa ja katsoi sen olevan linnavuoren.

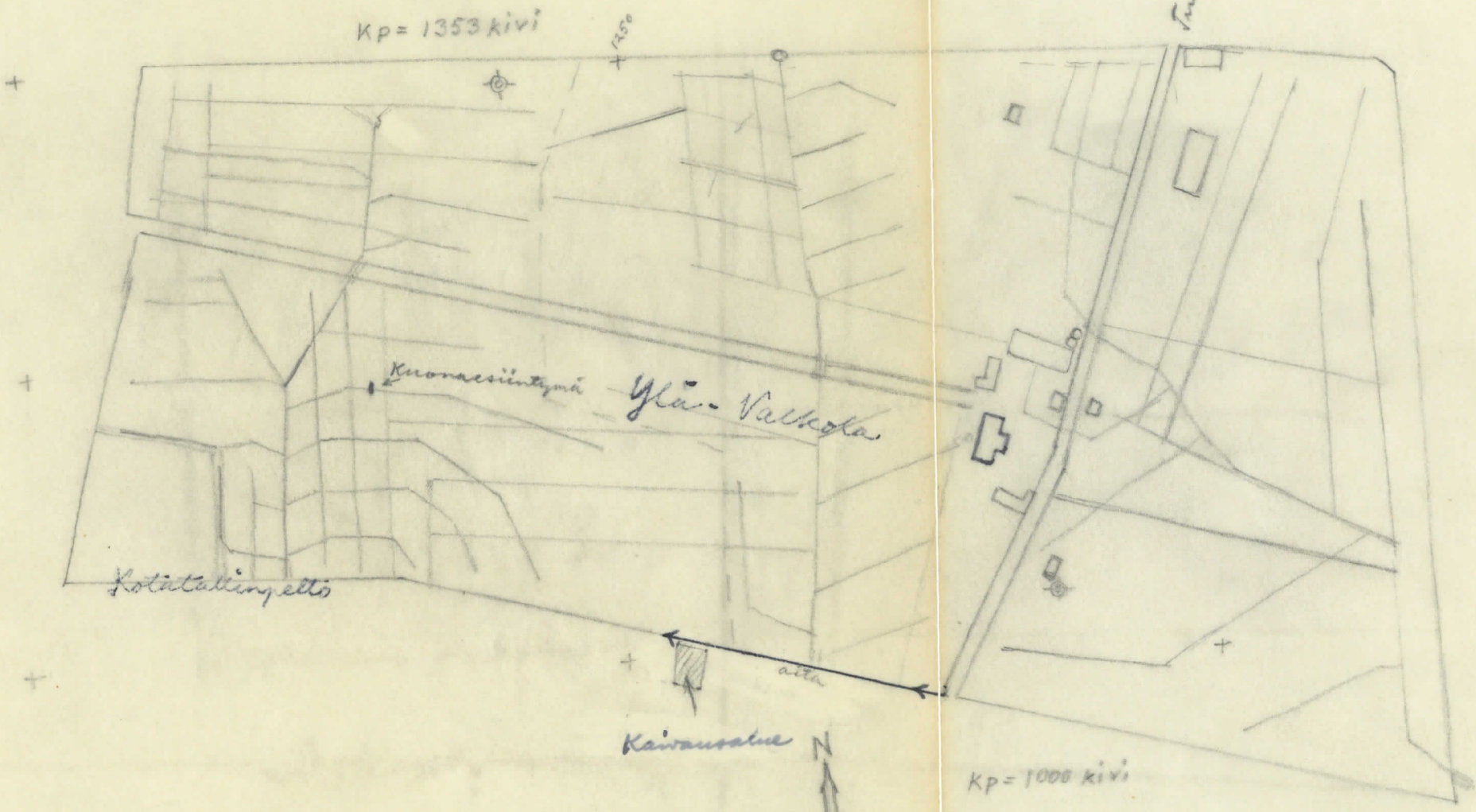
Helsingissä joulukuun 4. p:nä 1957.

Rauno Turunen

Rauno Turunen.

Liitteet: Karttoja 24 + 2 kpl.

Filmit ja kuvat 21365 - 21382.

Ala-Valkola
Teittisen tila

Ote kartasta
Salaojennusmitelmä
Valkolan tila
Mikkelin mlk.
Salaojennus N:o 1950.
Mittakaava 1:2000

Mikkelin mlk, Saustkala, Ala-Valkola

21365

Yleiskuva kaivausalueesta. Saustalla Ylä-Valkolan talo. Kuva otettu lounaasta peittämisen jälk.
21367

21366

Yleiskuva kaivausalueesta. Saustalla Ala-Valkolan talo. (om. mrs. Teittinen). Kuva otettu pohjoisesta peittämisen jälk.
21368

Yleiskuva kaivausalueesta. Kuva otettu idästä peittämisen jälkeen.
21369

Koekaikaus, kivestä "ruumisarkun" luona. Kuva otettu etelästä.

21370

Koekaikaus, kivestä "ruumisarkun" luona. Kuva otettu lounaasta. Saustalla tilojen Raja-aita.

Kiveys runduista I VII - VIII ja J VII - VIII etelästä.

Raimo Turunen
1956

Mikkelin mlk, Tuuskkala, Ala-Valkola

21371

"Rakennuksen pohjan"
kiveystä J IX - X ja
J IX - X. Otettu kaa-
kosta.

21373

Kivikasa A VIII - IX
B VIII - IX. Otettu
kaakosta.

21375

"Rakennuksen merkkaa"?
keskellä J J VII - VIII.
Otettu idästä

21372

"Rakennuksen pohjan"
kiveystä ruuduissa
J IX - X ja J IX - X.
Otettu lounaasta.

21374

Kivikasa A VIII - IX
B VIII - IX. Otettu etel-
lästä.

21376

"Rakennuksen merkkaa"?
J - K VII - VIII. Lounaasta.

Raimo Turunen
1958

Mikkelin mlk,
Tunkkala,
Ala-Valkola

21377

"Rakennuksen pohjaa"?
J K VII - VIII. Länneestä.

Mikkelin mlk. Tunkkala,
Ylä-Valkola. (Kotatallinperä).

21378

Rautakuona -
esiintymä pellona
n. 55 cm syvällä.
Kiven takana mä-
kyvä vaalempi
maa palaojan
kohta

21379

Sama n. 60 cm
syvällä. Vas.
yläreunassa
palaojan kohta.

21380

Rautakuona keskittynyt maidon kivien
pympäriille ja n. 2 x 2 m laajalle alalle.
Kuva otettu lounaasta.

Sama n. 60-65 cm
syvällä. Laatta -
kivien ympärillä
pienempää pyöreä-
itä kiviä ikään-
kuin tulijämsä

Raimo Turunen
1956

Mikkelin mlk, Salosaari.

21381

Oletettu Salosaaren
linnavuori metsässä;
lahden takana mäellä;
sen takana Kynster-
pelto. Kuva otettu
länneestä. Lahden
pohjukka vasemmalla.

21382

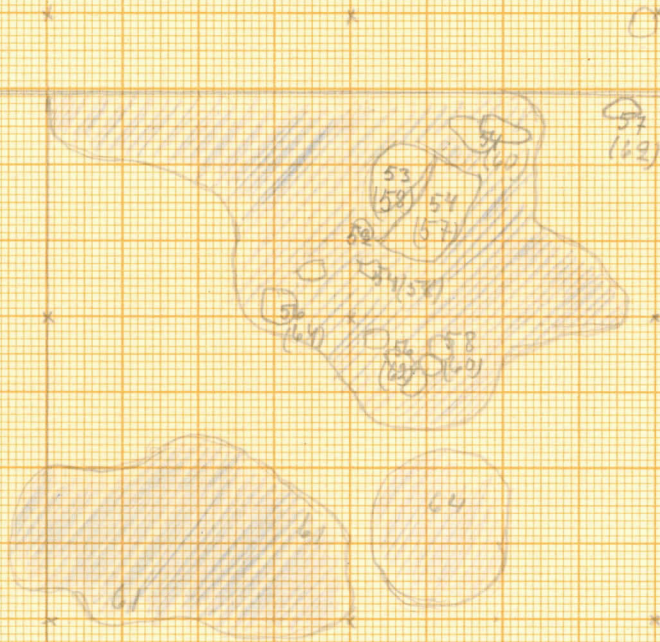

Kivimuurin kulmaus?
oletetun linnavuoren
huipulta n. 5-10 m
alaspäin. Kuva otettu
länneestä. Näen itäisellä.

Mikkeli
Tuuskala
(glänskåla)

1

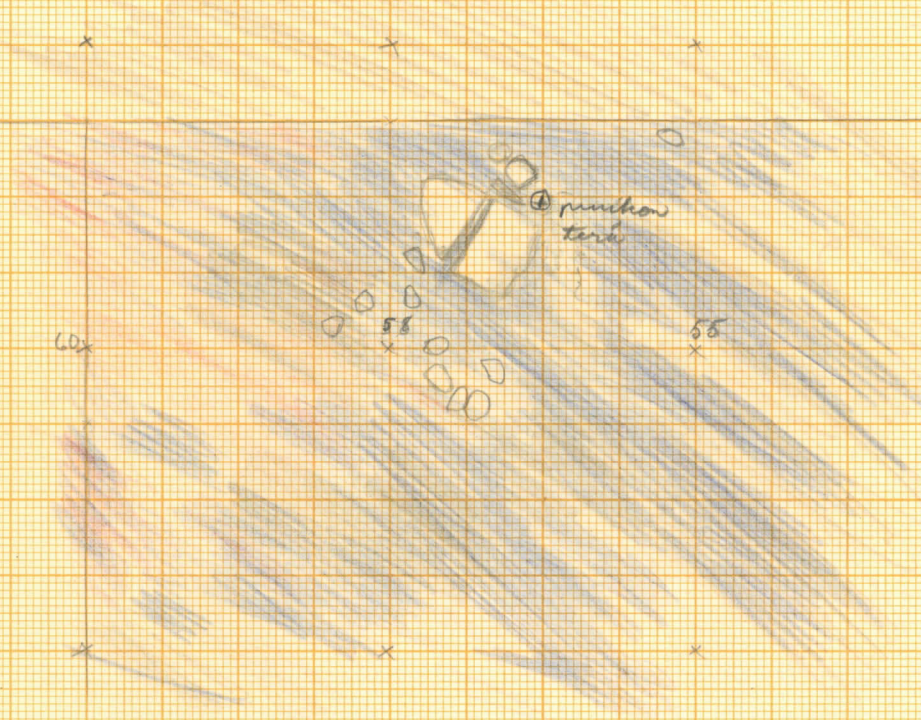
sataoja

Mikkeli
Tuukkala
(ylä-Valkola)

 hiellä
 puosteen väriltä peusta
 tummaa kiveä

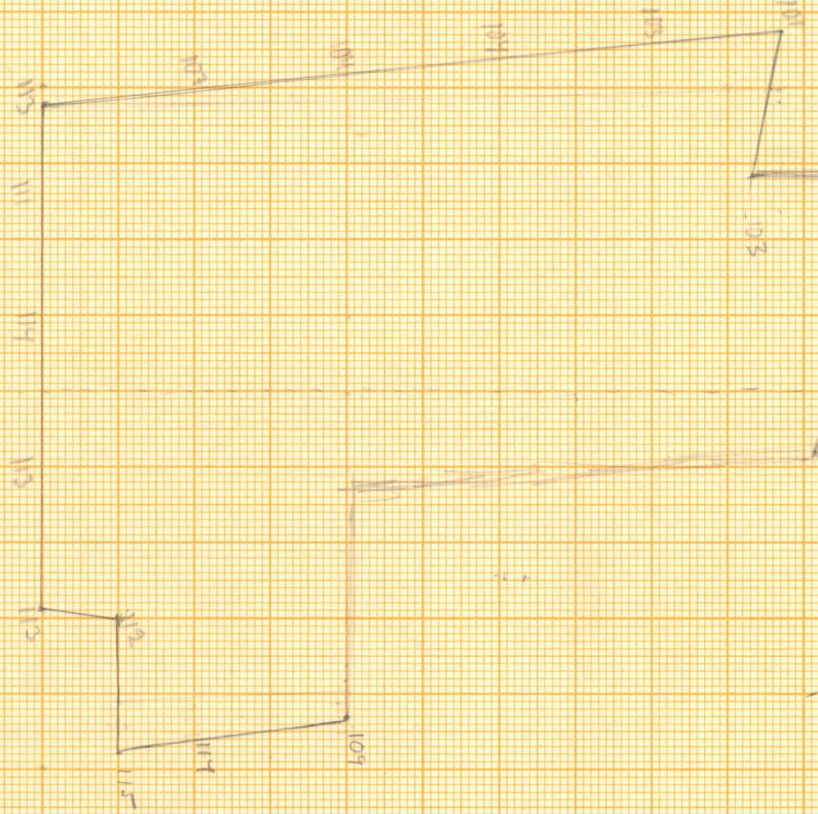
salaoja

Mikkelin mlk.

Tuukkala
Ala-Valkola
P.S. 1:100

Pintapunnituskina

Mikkelin mlk
Tunkkala
Alavalkola

Kockairaus

5

Teittisen talon pellolla

Kartta I R.F.

pl. 111

pl. 105

108
murmen
pienta

1:20

A

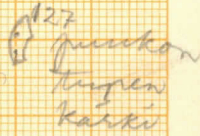
B

C

111
murmen
pienta

D

E

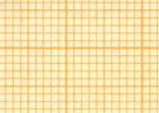
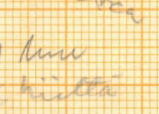
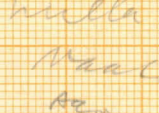
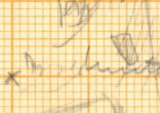
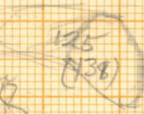
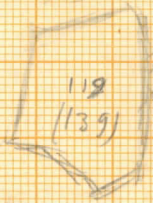
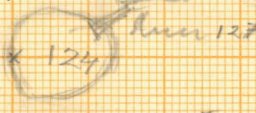
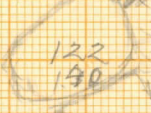

120

Kivik
I kerroksena

parinala

pienta
maula?

pienta
piena
kumpkala
niela

kumpkala
niela

niela
kumpkala

kumpkala

kumpkala

niela
kumpkala
niela

niela

niela

Mikkelin mlk

Kockairaus

Tunkkala

Maatalkola

Teittinen talon pellolla

Kartta II

1:20

R.O.

A

B

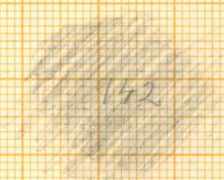
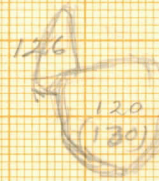
C

D

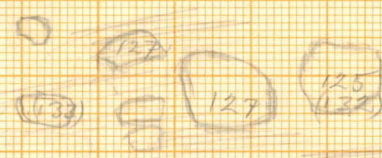
E

118

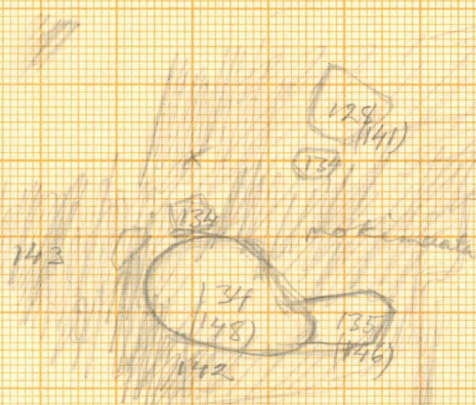
127
punan
tyyry
karti

hietta

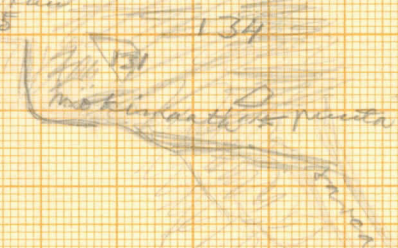
hampa

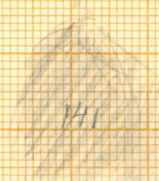
rotineala

hieua

luht...

moh...

133

N
 hikkelin mäk   Kockainvaus
 Trunkkala
 Ma-Valkola
 Teittisen talon yläosa x
 Kartta III

7

$\frac{1:20}{R.V.}$

A

x

B

x

C

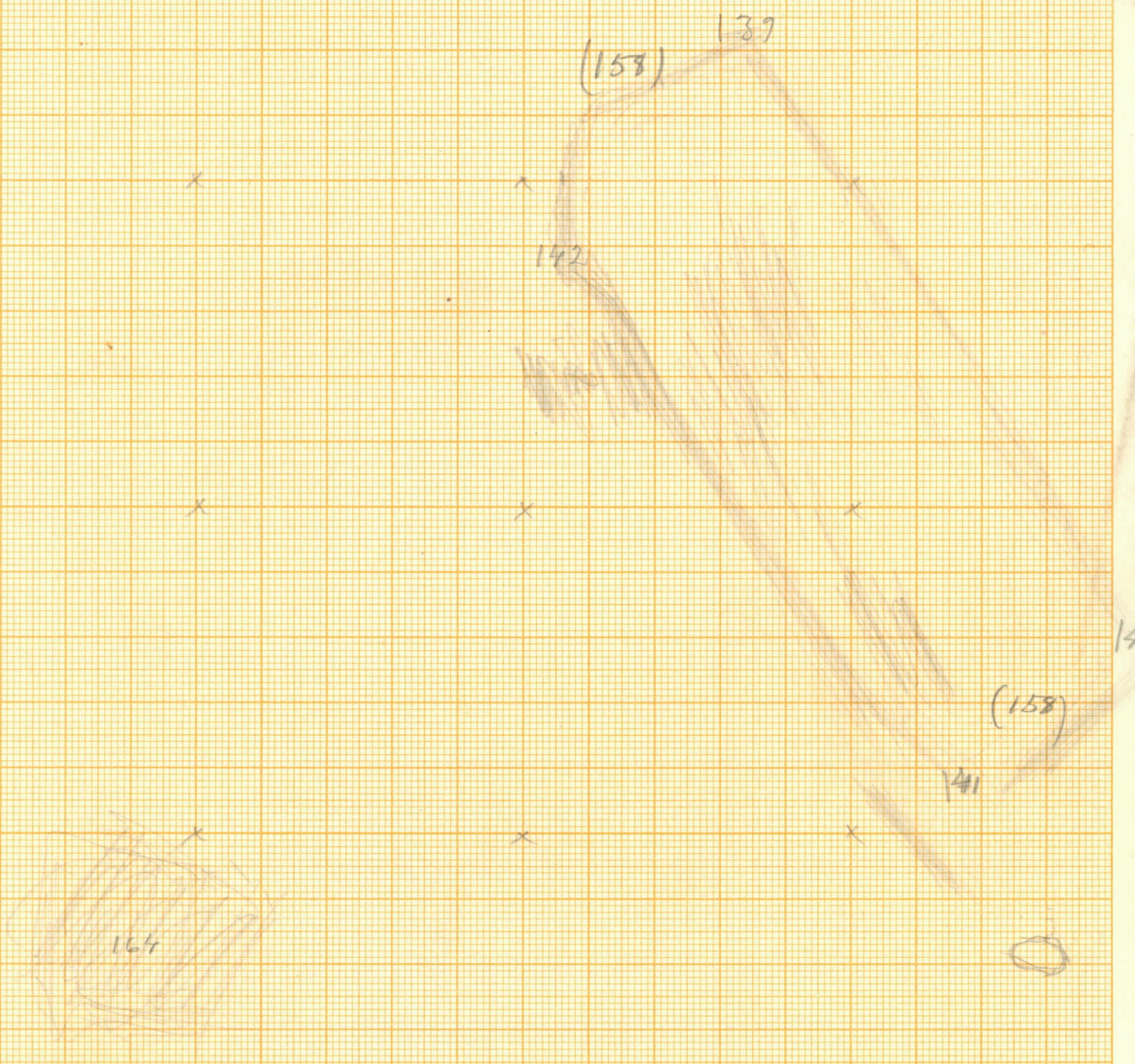
x

D

x

E

x

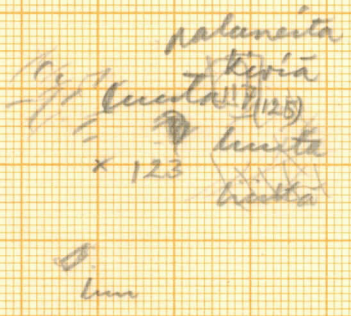
Mikkelin onkk
 Trunkkala
 Ala-Valkola
 Teittisen talon pellolla
 Kartta IV
 1:20.
 R.T.

Koekainuus

A

(124)

V

VI

Nikkelin mlk
Jukkala
Ala-Vakkola
Teittisen talon pellolla
Kartta I
1:25
R.T.
ml.108
marmen pinta

erilliskoordinaattitona.
(Kockairaus)

A₁ A₂ yleis-
kartassa

ml.111

ml.105

A

B

C

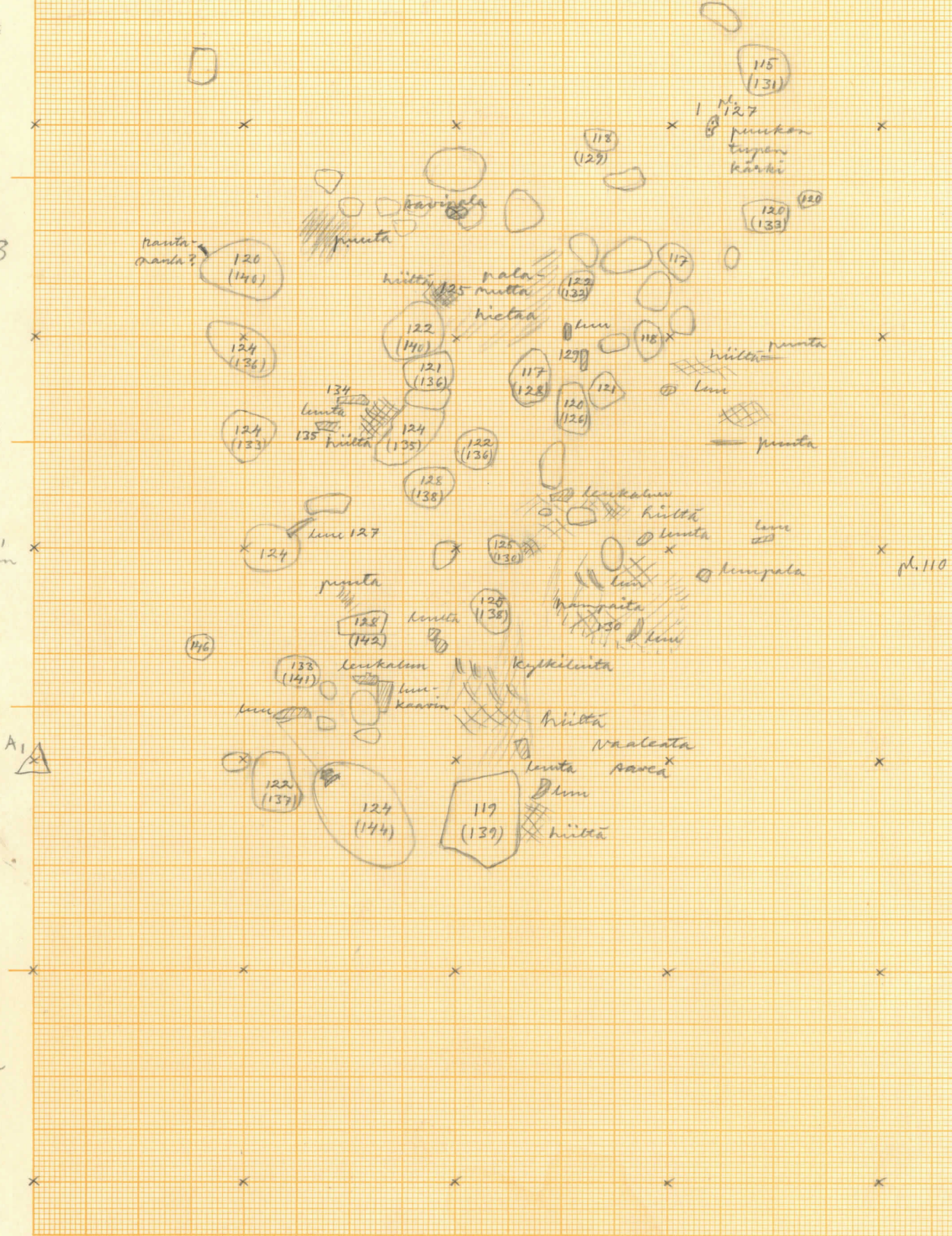
D

E

F

ml.111
marmen pinta

ml.110

Nikkelin mlk

Jaukkaala

Ala-Valkola

Teittisen talon pellolla

Kartta II

1:25
R.L.

grilliskoordinaattitelmä
(kockkairaus)

murmen pinta
n. 111

n. 105

A

B

C

D

E

F

I

Mikkelin onkka
Tammikalan kylä
Ala-Vaskola
Kartta 1

1:25

7
102

90
x
*luuta

89
x

88
x

87
x

A

*luuta

8
x

x

x

x

x

B

9
107

x

x

x

x

C

*luuta

10
x

x

x

x

x

D

11
x

x

x

x

x

E

12
105

x
106

*palanittaluuta

x

x

x

F

13
x

x

x

x

x

I

II

*piitä³
121

III

*piitä²
125

IV

V

Mikkelin mlk.

1:9.5

12

Tuukka tan kylä

Ala-Valkola

11 x

L.H

94

↓

12 x

13 x

hammas
195
hammas
193

14 x

102

hammas
197

112

15 x

16 x

113

112

114

17 x

Mikkelin mlk.
Tuukkala
Ala-Valkola

7
102

L.H
1:25

90

xluuta

89

xluuta

88

87

A

8

B

9
107

xluuta

C

10

D

11

E

12
105

xpalanutta luuta

106

F

xpalanutta luuta

13

I

II

xpiitta 121

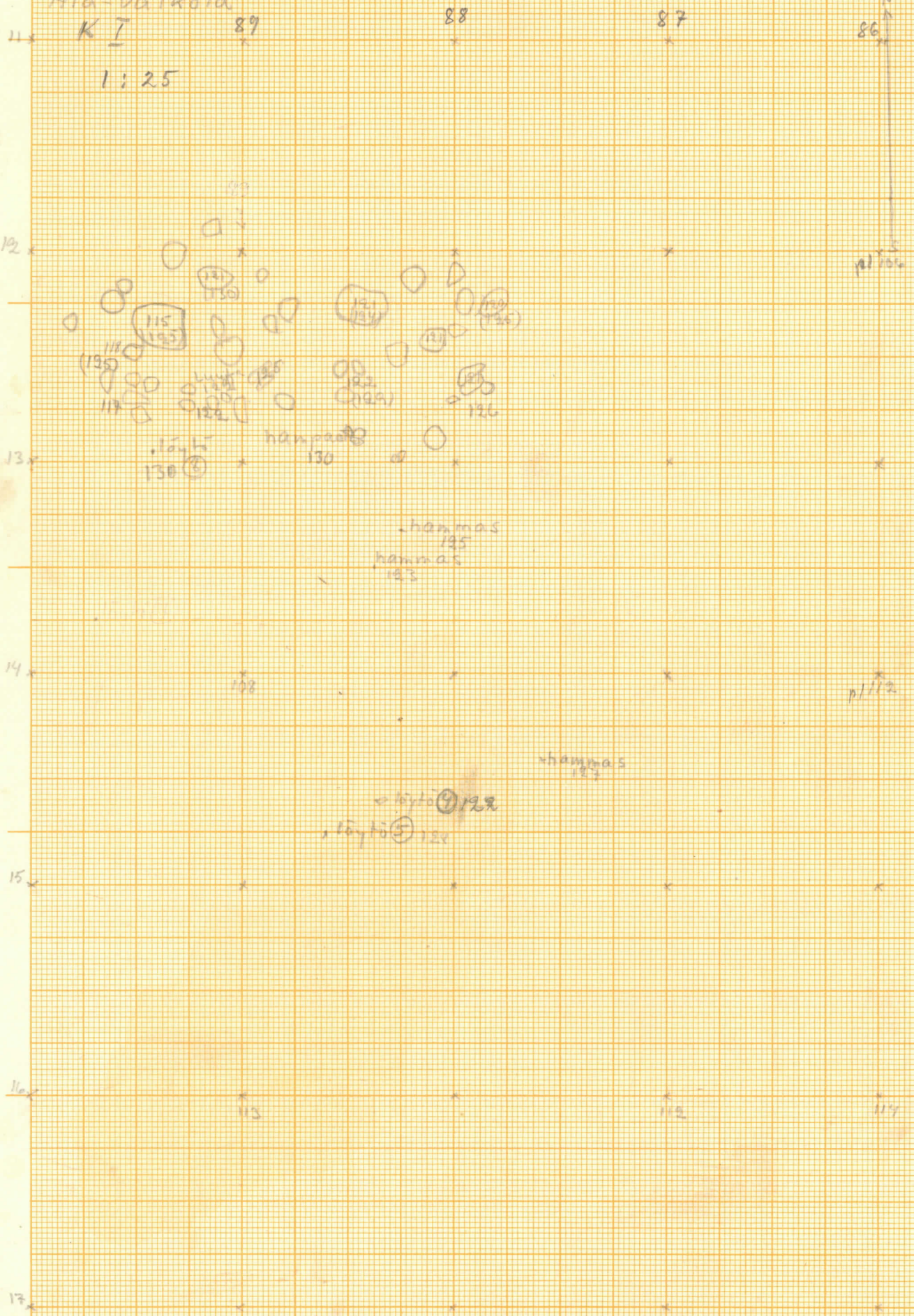
III

xpiitta 122

IV

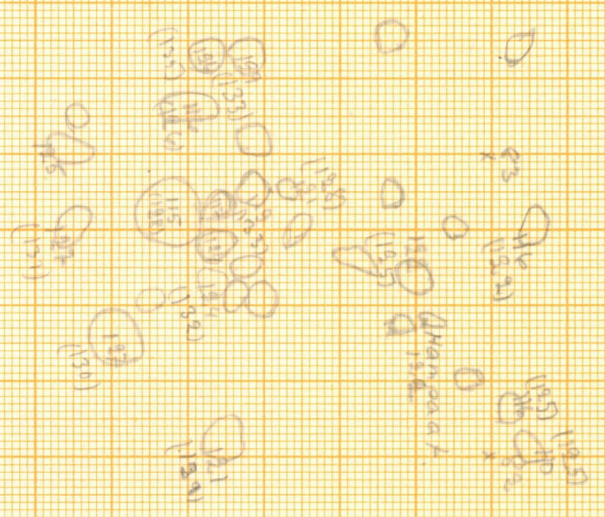

Mikkelin mik.
Tuukka la
Ala-Valkola

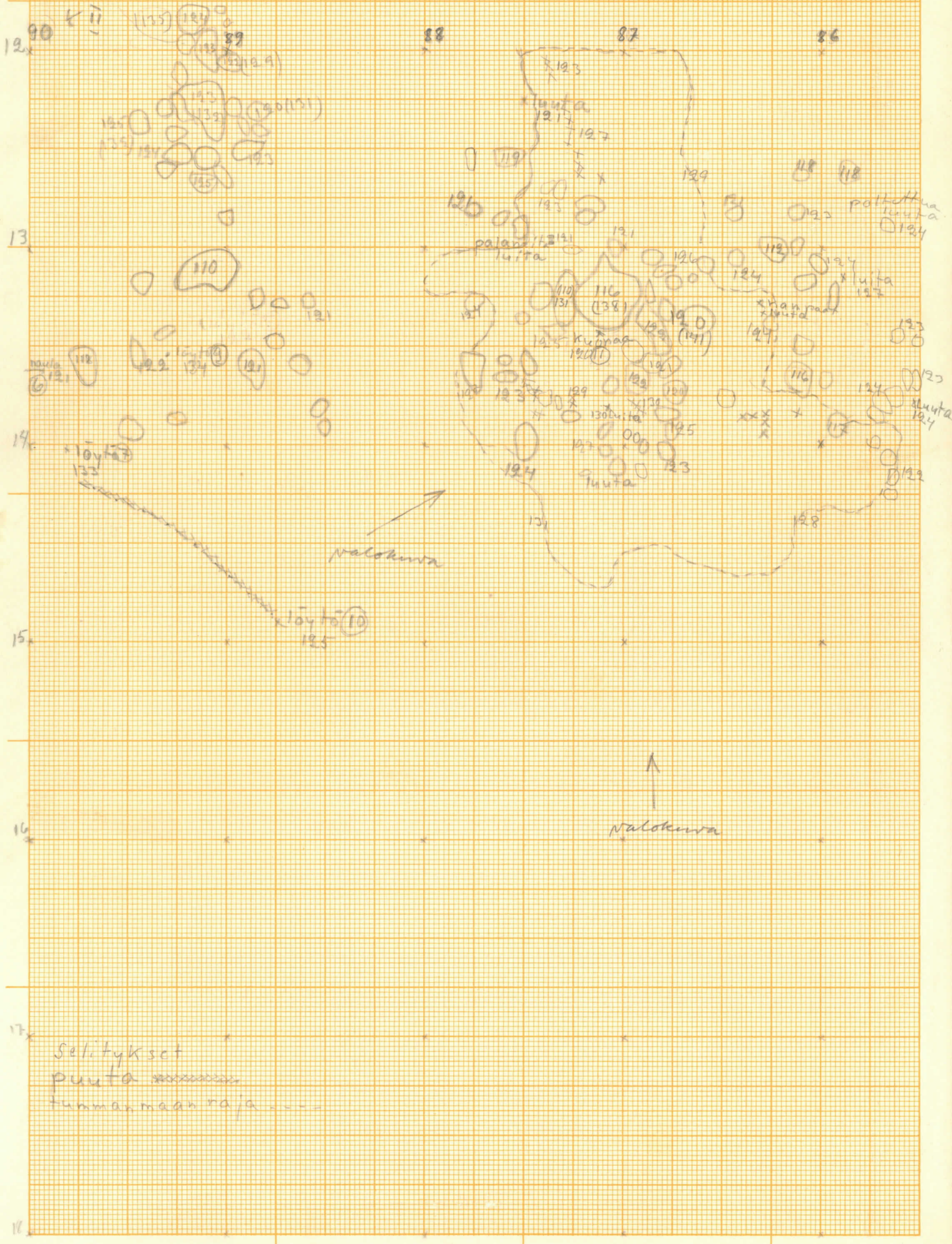

Mikkeliink
Tuuskkala
Hä-Valkola
L.H.

1:25

Mikkelin mlk.
Tuukkala
Ala-Valkola
L.N. 1:25

selitykset
puuta ~~xxxxxxxx~~
tummanmaanraja - - -

Mikkeliin mlk.

Tuukkala
Ala-Valkola
L.H.

1:25

123

Selitykset
 puuta xxxx
 niitta ---
 tunmaa maata —

Mikkelin mtk.

Tuukkala

Aia-Valkola
L.H.

1:25

150x

150

150x

150x

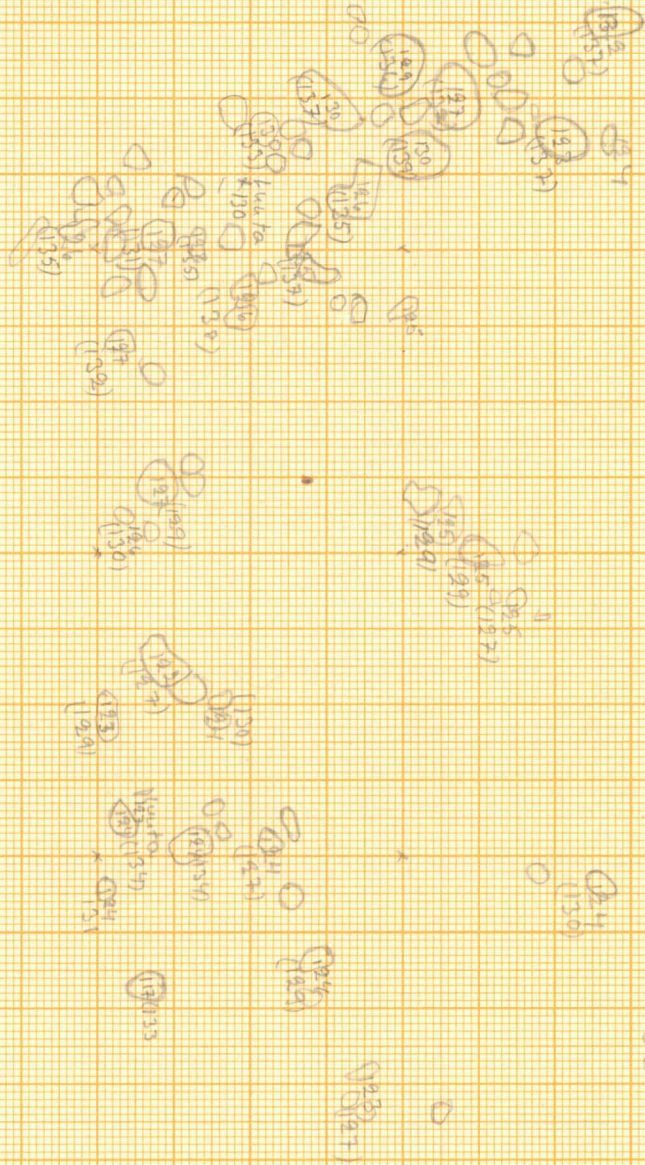
150x

98

97

96

95

Mikkeli mlk.

Tuukkala
Ala-Valkola

LH
1:25

(12) 86

85

84

83

82

81

80

Selityksiä
— tummanmaannaja

Nikkeli, mlk
Tuukkala
Ala-Valkosa
L.H.
1:25

131

132

133

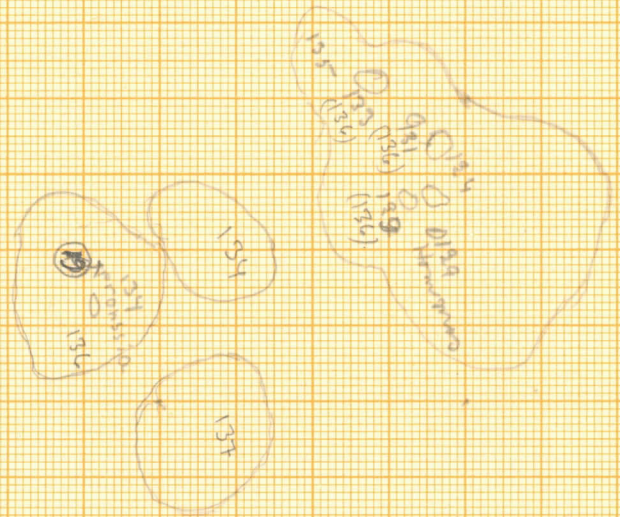
134

135

136

137

138

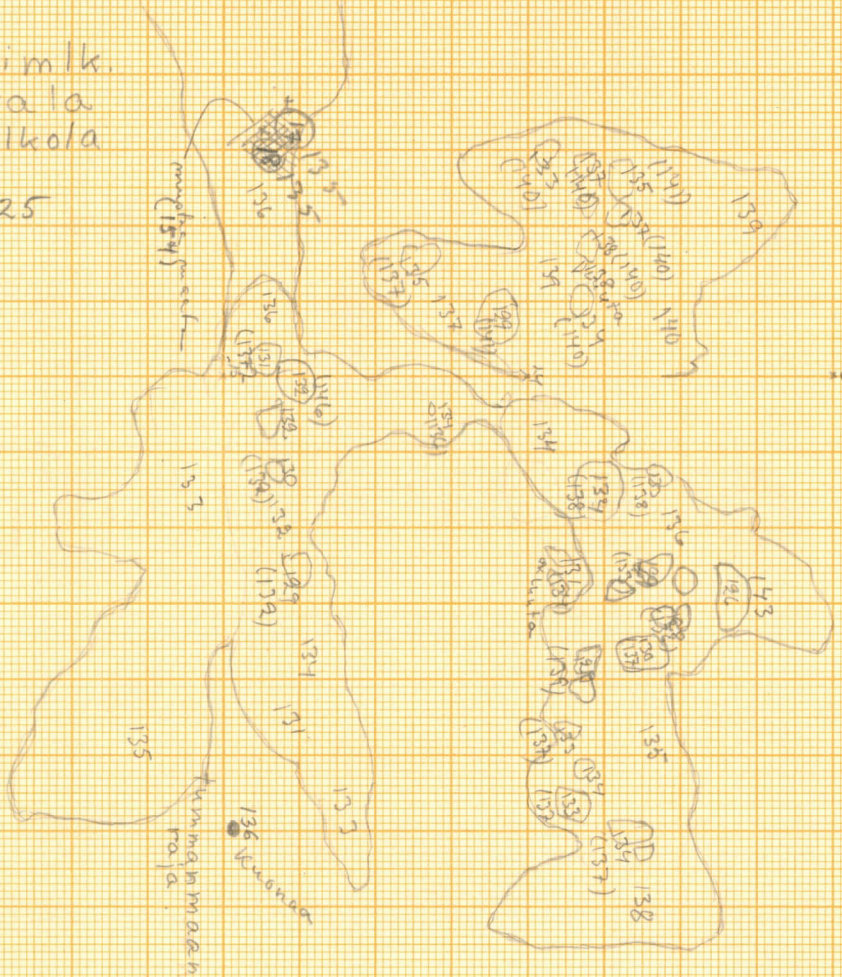

Mikkeli mlk.
 Tulkkala
 Ald-Valkola
 L.H.

1:25

Kalli
 Kallioveinälä
 Kalli

metsä

Mikkeli mlk.
Tuukkala
Aia-Valkola
L.H

1:25

(151)

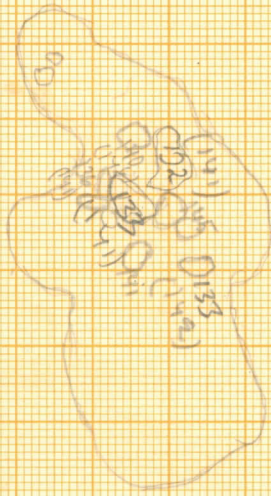
(130)
(119)

(138)
(137)
(135)
(134)
(133)
(132)
(131)

(133)

(141)
86

(132)
(131)

85

(138)

84

83

82

81

80

Mikvel: mik
Tunkkatu
ak - valvok

1:25

P.S.

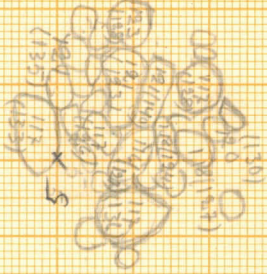

Mikkeli mlk.
Tuukkala
Aia-Valkola

1:25

86

4*

6

7

8

87

88

89

90